

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJA
ISTORIJOS INSTITUTAS
LIETUVOS TSR ISTORIJOS PROBLEMINĖ TARYBA

LIETUVOS ISTORIJOS METRAŠTIS

1973
metai

VILNIUS 1974

INSTITUTE OF HISTORY
OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF THE LITHUANIAN SSR
THE SCIENTIFIC PROBLEMICAL BOARD OF
THE HISTORY OF THE LITHUANIAN SSR

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

1973

VILNIUS

1974

INSTITUT FÜR GESCHICHTE
DER AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN DER LITAUISCHEN SSR
PROBLEMISCHER — WISSENSCHAFTLICHER RAT
FÜR GESCHICHTSFORSCHUNG DER LITAUISCHEN SSR

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

1973

VILNIUS

1974

ИНСТИТУТ ИСТОРИИ
АКАДЕМИИ НАУК ЛИТОВСКОЙ ССР
НАУЧНЫЙ СОВЕТ ПО ПРОБЛЕМАМ ИСТОРИИ ЛИТОВСКОЙ ССР

ЕЖЕГОДНИК ИСТОРИИ ЛИТВЫ

ГОД
1973

ВИЛЬНИУС

1974

9(TL)
Li 237

Redakcinė kolegija

DOBROVOLSKAS JONAS, JURGINIS JUOZAS, KUN-
CYTĖ NIJOLĖ, MERKYS VYTAUTAS, MILIŪS VACYS,
STRAZDŪNAITĖ RITA (sekretorė), SADZIUS HEN-
RIKAS (vyr. redaktoriaus pavaduotojas),
TAUTAVIČIUS ADOLFAS, TYLA ANTANAS, VAITKE-
VIČIUS BRONIUS (vyr. redaktorius), ŽEPKAITĖ
REGINA

Vilnius, Kosciuškos 30
Lietuvos TSR Mokslų akademijos Istorijos institutas

Вильнюс, ул. Костюшки, 30
Институт истории Академии наук Литовской ССР

M $\frac{0164-294}{M851(10)-74}$ Z-74

© LTSR MA Istorijos institutas, 1974

UDK 9(474.5)23

DARBININKŲ STREIKŲ JUDEJIMO KLAIPĖDOS KRAŠTE KLAUSIMU (1923 m. sausis—1939 m. kovas)

KĘSTUTIS ADOMONIS

Apie darbininkų streikų judėjimą Klaipėdos krašte Lietuvos buržuazijos valdymo metais rašyta nedaug. Atskirais šios temos klausimais LKP spaudoje pasisakė V. Mickevičius-Kapsukas, Z. Angarietis, K. Požela¹. Grupę faktų apie darbininkų streikų judėjimą Klaipėdos krašte savo atsiminimuose mini revoliucinio judėjimo dalyviai L. Kapočius, B. Leonas-Pušinis, P. Mičiūnas, A. Slapšys². Vienu ar kitu aspektu apie šį klausimą rašė S. Atamukas, Z. Balevičius, A. Gaigalaitė, B. Sudavičius, ypač S. Cepulienė, S. Černiauskas³. Periodikoje atskirus straipsnius yra išspausdinę B. Elertienė ir V. Kancevičius⁴.

Šiame straipsnyje siekiama pateikti darbininkų streikų judėjimo Klaipėdos krašte Lietuvos buržuazijos valdymo metais bendrą apžvalgą ir parodyti didėjančią LKP Klaipėdos krašto organizacijos įtaką profsąjungų veiklai.

¹ V. Kapsukas, Raštai, t. 9, V., 1970; Z. Angarietis, Už liaudies veiksmų vienybę, V., 1968; K. Požela, Raštai, V., 1966.

² L. Kapočius, Reakcijos siautėjimo metai, Tarybinė Klaipėda, 1967.VI.18—24; B. Leonas-Pušinis, Darbininkų gretos neįveikiamos, Literatūra ir menas, 1955.IV.20; P. Mičiūnas, Vienybėje mūsų jėga, Tarybinė Klaipėda, 1965.VIII.3; A. Slapšys, Tarybinė Klaipėda, 1967.VI.3.

³ S. Atamukas, LKP kova prieš fašizmą, už Tarybų valdžią Lietuvoje 1935—1940 metais, V., 1958; Z. Balevičius, Darbininkų padėtis buržuazinėje Lietuvoje, V., 1960; A. Gaigalaitė, Darbininkų judėjimo pakilimas Lietuvoje 1929—1934 metais, V., 1957; B. Sudavičius, LKP kova už darbininkų klasės vienybę, V., 1964; S. Cepulienė, Profsąjunginis judėjimas Lietuvoje (1919—1926), V., 1964; S. Černiauskas, Profsąjunginio judėjimo vystymasis Lietuvoje (1927—1940 m.), V., 1966.

⁴ B. Elertienė, Broliai Joneikiai, Tarybinė Klaipėda, 1965.VII.1; V. Kancevičius, Iš Klaipėdos krašto revoliucinės praeities, Tarybinė Klaipėda, 1958.IV.13—VI.29; Hitlerinės okupacijos metai Klaipėdos krašte, Tarybinė Klaipėda, 1958.VIII.20—IX.28.

1. Darbininkų streikų judėjimas 1923—1926 m.

Klaipėdos kraštą prijungus prie Lietuvos, LKP iš karto susirūpino šios srities profsąjunginiu judėjimu, turėjusiu čia senas tradicijas. LKP CK Organizacinis biuras 1923 m. vasario 24 d. posėdyje iškėlė uždavinį susipažinti su profsąjunginiu judėjimu Klaipėdos krašte⁵.

Tuo metu profsąjungos Klaipėdos krašte ir mieste vienijo apie 4000 narių, arba 35% pramonės darbininkų ir tarnautojų⁶.

Lietuvos buržuazija tarp lietuvių ir vokiečių darbininkų kurstė tautinę nesantaiką. Panašia kryptimi veikė ir vokiškoji buržuazija, laikiusi krašto ekonominį gyvenimą savo rankose. Ji stengėsi įgyvendinti tokias ekonomines priemones, kurios galėtų sukelti darbininkų nepasitenkinimą Lietuvos vyriausybe. Pastaroji, atstovaudama išnaudotojų interesams, negalėjo iš esmės pagerinti darbininkų būklę. Tiesa, ji suteikė darbininkams šiekio tokio darbo, bet mokėjo labai žemą atlyginimą. Be to, ji nustojo mokėjusi laikinai įdarbintiems bedarbiams skirtą 15% priedą, apribojo socialinį draudimą ir net dar daugiau: pradėjo persekioti darbininkų organizacijas ir spaudą.

Ekonominė ir politinė spauda kėlė darbo žmonių nepasitenkinimą, skatino revoliucines nuotaikas. Tokiomis sąlygomis svarbus vaidmuo tenka profsąjungoms. V. Leninas, nusakydamas profsąjungų vaidmenį, mokė, kad jos turi ne tik „atnešti didžiulę naudą ekonominės kovos išsivystymui ir sutvirtėjimui, bet ir tapti itin svarbiu politinės agitacijos ir revoliucinės organizacijos talkininku“⁷.

LKP, remdamasi V. Lenino mokymu, reikalavo, kad partinės organizacijos pagerintų partinį vadovavimą miesto ir kaimo proletarams, kad profsąjungos vadovautų darbininkų ekonominei kovai net ir tuomet, kai ši kova prasidėdavo gaivališkai, įtrauktų į savo gretas plačiausius miesto ir kaimo proletariato sluoksnius⁸.

Profsąjungos, revoliucinių darbininkų skatinamos, pareikalavo, kad valdžios organai atkurtų darbininkų teises ir pagerintų gyvenimo sąlygas. Lietuvos buržuazinė valdžia, atsakydama į profsąjungų reikalavimus, 1923 m. pradžioje ėmėsi represijų, suėmė darbininkų profsąjungų atstovą Filkenbergą, kuris vedė derybas, kad „laikiniai dirbantiems bedarbiams nenutrauktų 15% priedo prie atlyginimo“⁹, ir paskelbė apie jo

⁵ Partijos istorijos instituto prie LKP CK Partinis archyvas (toliau — PA), f. 77, ap. 6, b. 5, l. 4.

⁶ Ten pat, b. 21, l. 13.

⁷ V. I. L e n i n a s, Raštai, t. 5, V., 1951, p. 413.

⁸ Komunistas, 1922, Nr. 1, p. 17—21; Nr. 3, p. 65.

⁹ PA, f. 77, ap. 6, b. 21, l. 24.

ištrėmimą. Klaipėdos darbininkai ryžtingai pasipriešino. Balandžio 4 d. jie surengė demonstraciją. Eidami gatvėmis, demonstrantai giedojo „Marselietę“ ir „Internacionalą“. Jie įteikė Klaipėdos krašto gubernatoriui J. Budriui šiuos reikalavimus: a) pakelti atlyginimą bedarbiams, b) atšaukti Filkenbergo ištrėmimą, c) panaikinti karo stovį, suteikti susirinkimų ir spaudos laisvę, paleisti politinius kalinius¹⁰. Siekdama paremti šiuos reikalavimus, profsąjungų valdyba pasiūlė darbininkams balandžio 6 d. suorganizuoti visuotinį streiką. Darbininkai šiam pasiūlymui pritarė. Sustreikavo kai kurių fabriku, elektros stoties, vandentiekio, telefono, telegrafo darbininkai — iš viso 3000 žmonių. Streikas greitai persimetė į kitas Klaipėdos krašto vietas. Kai kur į šį streiką įsitraukė ir žemės ūkio darbininkai. Tokiomis sąlygomis suaktyvino savo veiklą Klaipėdos krašto komunistai¹¹: jie aiškino, kad lietuvių ir vokiečių darbo žmonių tikslai bendri, kad tik susivieniję darbininkai nugalės buržuaziją. Sekančią dieną, balandžio 7-ąją, Klaipėdoje įvyko stambi darbininkų demonstracija, streikas.

Kokią poziciją užėmė Klaipėdos krašto socialdemokratų partija, darysi didelę įtaką profsąjungoms? Partijos lyderiai vykdė dvideidišką politiką; iš vienos pusės, jie tariamai stojo ginti darbininkų reikalų, iš kitos, jiems rūpėjo nuslopinti darbininkų klasės revoliucinį aktyvumą.

Buržuazinė Lietuvos valdžia pasiuntė prieš demonstrantus kariuomenę. Tarp kariuomenės ir demonstrantų įvyko susirėmimų. Balandžio 8 d. Smeltėje, kaip pranešė komunistinė spauda, buvo užmušti 4 darbininkai, jų tarpe viena moteris¹². Visame krašte buvo paskelbtas apgulos stovis. Prasidėjo darbininkų suėmimai. Balandžio 11 d. profsąjungų valdyba, veikianti socialdemokratų lyderių, pripažino, kad toliau priešintis beprasmiška, ir nutarė streiką nutraukti. Tačiau buržuazinė vyriausybė kai kuriuos darbininkų reikalavimus buvo priversta patenkinti: ji kiek pakėlė bedarbių pašalpas, paleido suimtus darbininkus.

LKP Klaipėdos krašto organizacijos I konferencija, įvykusi 1924 m. birželio mėn., apsvarstė 1923 m. balandžio mėn. visuotinio streiko pamokas. Ji konstatavo, kad streikavusių darbininkų solidarumui pakenkė oportunistiniai socialdemokratų vadai. Kartu buvo pabrėžta, kad buržuaziniai valdžiai pasisėkė streiką palaužti tik pasitelkus kariuomenę ir praliejus darbininkų kraują¹³.

¹⁰ Komunistas, 1923, Nr. 4, p. 137—138.

¹¹ Tuomet Klaipėdos krašto komunistų organizacijos dar nebuvo. LKP CK nutarimu ją įkūrė J. Greifenbergeris 1923 m. gruodžio mėn.

¹² Komunistas, 1923, Nr. 4, p. 137—138.

¹³ PA, f. 77 ap. 7, b. 20, l. 27.

V. Leninas mokė, kad nereikia vengti darbo reformistinėse organizacijose, kad, jo atsisakant, padaroma nedovanotina klaida, kuri prilygsta paslaugai buržuazijai¹⁴.

LKP Klaipėdos krašto organizacijos I konferencija, vadovaudamasi V. Lenino teiginiu, kad komunistams reikia dirbti visur, kur yra darbininkų masės, nurodė, kad atsisakymas dirbti reformistinėse profsąjungose reikštų nepakankamai išsilavinusių arba atsilikusių darbininkų masių pastūmėjimą į reakcinių vadų, buržuazijos agentų įtaką. Konferencija rekomendavo komunistams stoti į profsąjungas, kelti jų revoliucingumą, paverčiant jas klasinėmis darbininkų organizacijomis. Rezoliucijoje toliau buvo nurodoma, kad „kiekviena rimtesnė kova prieš kapitalo išpuolius, už ekonominės darbininkų padėties pagerinimą, perauga į politinę kovą“¹⁵.

LKP IV suvažiavimas, įvykęs 1924 m. liepos mėn., aptarė profsąjunginio judėjimo klausimus, išskėlė uždavinį plėsti komunistų įtaką profsąjungose, užmegzti glaudesnius ryšius tarp Lietuvos ir Klaipėdos krašto darbininkų organizacijų, ryžtingai kovoti prieš buržuazinės valdžios vykdomą tautinės nesantaikos tarp lietuvių ir vokiečių darbininkų kurstymo politiką¹⁶.

LKP Klaipėdos krašto organizacija plėtė ir aktyvino savo veiklą krašto darbininkų gretose ir, atskirai paėmus, profsąjungose.

1924 m. Klaipėdos krašte ir pačioje Klaipėdoje veikė šios profsąjungos¹⁷: 1) transporto darbininkų — 2400 narių; 2) statybos darbininkų — 700 narių; 3) jungtinė darbininkų — 2500 narių; 4) prekybos tarnautojų — 800 narių; 5) komunalininkų — 200 narių.

Žemės ūkio darbininkų profsąjunga su centru Šilutėje turėjo 2100 narių¹⁸.

Svarbesniems profsąjunginio judėjimo klausimams spręsti Klaipėdos miesto ar krašto mastu atskiros profsąjungos siūsdavo savo atstovus į krašto profsąjungų atstovų pasitarimus, kurie priimdavo nutarimus vienais ar kitais darbininkų judėjimo klausimais.

Komunistų organizacijos veikla šiose profsąjungose davė savo vaisių: 1924 m. jos įtaka išaugo transporto darbininkų profsąjungoje; netrukus, 1925 m. pradžioje, buvo išrinkta nauja šios profsąjungos valdyba, į kurią įėjo kairieji darbininkai. Sustiprėjo komunistų pozicijos statybos darbininkų profsąjungoje¹⁹.

¹⁴ V. I. Leninas, Raštai, t. 31, V., 1955, p. 33.

¹⁵ PA, f. 77, ap. 7, b. 20, l. 17, 18.

¹⁶ Ten pat, b. 3, l. 52.

¹⁷ Ten pat, b. 16, l. 5.

¹⁸ Socialdemokratas, 1924.VII.24.

¹⁹ PA, f. 77, ap. 7, b. 17, l. 3; S. Čepulienė, min. veik., p. 75—76.

Didėjanti komunistų įtaka profsąjungose išgąsdino socialdemokratų vadus. Jie pradėjo kovoti prieš komunistus profesinėse sąjungose. LKP CK organas „Tiesa“ 1924 m. gruodžio mėn. rašė apie socialdemokratų veiklą uosto darbininkų profsąjungoje: „Socialdemokratai meta iš profsąjungų susipratusius darbininkus. Socialdemokratiškos profsąjungos valdybos nutarimu braukiamas lauk iš profsąjungos uosto darbininkas M. Jonelaitis. Socialdemokratams nepatinka, kad M. Jonelaitis aktingai dalyvauja darbininkų streikuose ir bedarbių judėjime ir kam kiekviename žingsnyje aiškina darbininkams pardavikiškus socialdemokratų darbus“.

Nepaisant skaldytojiškos socialdemokratų vadų politikos, darbininkų judėjimas plėtojosi toliau.

1924 m. į streikų kovą įsijungė pirmiausia geležinkelininkai, kuriems sausio mėn. buvo panaikintas 35% priedas. Geležinkelio stoties direkcija turėjo nusileisti streikuojantiems²⁰. Kovo—balandžio mėn. beveik visą mėnesį streikavo medžio apdirbimo įmonių 440 darbininkų. Darbininkai streiką laimėjo²¹. Balandžio 11 d. į streikų kovą įsijungė uosto darbininkai, tačiau jiems nepasisėkė laimėti. „Ali“ bendrovės savininkai atmetė darbininkų reikalavimus pakelti darbo užmokestį iki 1,5 lito už valandą²².

LKP CK sekretorius K. Požela, apibūdindamas darbininkų judėjimą Klaipėdos krašte, 1924 m. birželio mėn. rašė: „Platesnė streikų banga praėjo Klaipėdos krašte, pačioje Klaipėdoje. Ten darbininkai plačiais streikais pasiekė, kad būtų padidintas darbo užmokestis (geležinkelininkai, transporto, medžio apdirbimo pramonės darbininkai). Streikuose dalyvavo keli tūkstančiai žmonių. Streikams vadovavo profsąjungos, iš kurių transporto profsąjunga yra kairiųjų įtakoje“²³.

1925 m. buvo Klaipėdos proletariato tolesnės kovos metai. Darbininkų judėjimas įgavo vis didesnę užmojų. Buržuazija pradėjo naują puolimą prieš darbo žmones. K. Požela rašė, kad „Klaipėdoje fabrikantai atleidžia darbininkus ir per savivaldybes samdo bedarbius, jau sunkesnėmis sąlygomis“²⁴. Tų metų liepos mėn. Klaipėdoje buvo apie 1500 bedarbių. Vagonų fabrike buvo ruošiamasi atleisti iš darbo 300 žmonių²⁵. Rugsėjo mėn. 265 dėžių fabriko darbininkai buvo išmesti į gatvę. Įmonės darbininkai paskelbė streiką²⁶.

²⁰ PA, f. 77, ap. 7, b. 26, l. 26—27.

²¹ Lietuvos ūkininkas, 1924.III.11—17.

²² Rytas, 1924.IV.23; 1924.V.15.

²³ K. Požela, Raštai, p. 184.

²⁴ Ten pat, p. 224.

²⁵ Tiesa, 1925.VII.5.

²⁶ Lietuvos ūkininkas, 1925.IX.20—26.

Įmonių savininkai pradėjo mažinti darbininkams darbo užmokestį, o tuo tarpu maisto produktai pabrango. 1925 m. pradžioje darbo užmokestis buvo sumažintas uosto darbininkams. Jie ryžosi streikuoti, tačiau streikas dėl susidariusių nepalankių sąlygų buvo atidėtas. Liepos mėn. uosto darbininkai atsisakė iškrauti druską iš laivo, reikalaudami, kad už darbą būtų atlyginama pagal senuosius darbo tarifus. Firma iškvietė iš Kretingos 20 streiklaužių. Transporto darbininkų profsąjunga išaiškino kretingiškiams, kokį parsidavėlišką vaidmenį jie atliks savo klasės draugų atžvilgiu. Streiklaužiai atsisakė priimti uosto vadovybės pasiūlymą ir, profsąjungų paraginti, gavę kelionei iš transporto darbininkų profsąjungos po 5 litus, grįžo į Kretingą. Rytojaus dieną firma parsigabeno streiklaužių iš Švėkšnos. Uosto darbininkai pareikalavo sustabdyti darbą. Administracijai teko nusileisti, ir darbininkai iškovojo darbo užmokestį pagal senuosius tarifus²⁷. Taip, veikdami išvien, uosto darbininkai streiką laimėjo.

1926 m. rugsėjo mėn. streikavo uosto, statybos ir trąšų fabriko „Union“ darbininkai.

Klaipėdos krašto profsąjungos aktyviai dalyvavo ir bedarbių judėjime, kuriame, be ekonominių, buvo keliami ir politiniai reikalavimai. Gausios bedarbių demonstracijos Klaipėdoje buvo 1925 m. sausio 12 d. ir tų pačių metų gruodžio 5 bei 14 d. Bedarbių demonstracija 1926 m. gegužės mėn. įvyko ir Šilutėje. Ypač gausi bedarbių demonstracija buvo Klaipėdoje 1926 m. gruodžio 7 d. Jos dalyviai per savo delegatus perdavė bedarbių reikalavimus Klaipėdos krašto seimelio finansų komisijai, tačiau jie nebuvo patenkinti²⁸.

2. Darbininkų streikų judėjimas 1927—1933 m.

Po 1926 m. gruodžio 17 d. Lietuvoje įvykusio fašistinio perversmo profsąjungų veiklos sąlygos pasunkėjo. Naujomis aplinkybėmis LKP revoliucinėms profsąjungoms iškėlė šiuos uždavinius: a) „organizuoti masinius ekonominius streikus, siejant juos su bendrais darbininkų klasės tikslais, ir b) stiprinti visą revoliucinį profsąjungų judėjimą“²⁹.

1930 m. lapkričio 30 d. LKP Centro Komitetas nurodė, kad partinės organizacijos turi pagyvinti revoliucinių profsąjungų veiklą, labiau siekti ją su ekonominiais darbininkų reikalavimais, energingiau plėsti kovą dėl laisvos profsąjungų veiklos. Ten, kur darbininkų masės įsitrauks

²⁷ Tiesa, 1925.XI.

²⁸ Darbininkų atstovas, 1926.XII.19.

²⁹ V. Kapsukas, Penktasis Profinterno kongresas, Komunistas, 1930, Nr. 6, p. 10—13; S. Černiauskas, min. veik., p. 20.

į kovą dėl profsąjungų veiklos laisvės, o fašistai neleis joms legaliai veikti, reikia kurti nelegalias profsąjungas. Toliau LKP CK nurodė, kad visose didesnėse įmonėse reikia išrinkti darbininkų komitetus, vadovauti šių komitetų darbui ir rengti jų atstovų pasitarimus³⁰.

Klaipėdos krašto profsąjungų organizacinė struktūra liko nepakitusi: krašto profsąjungų taryba turėjo 13 atskirų sekcijų, arba profsąjunginių organizacijų. Veikė statybos, spaustuvių darbininkų, prekybos tarnautojų, valstybės ir savivaldybės tarnautojų bei kitos profsąjungos. Pirmosios dvi profsąjungos turėjo apmokamus vadovus. Profsąjungos nario mokeskis buvo mokamas kas savaitę, skirstant darbo užmokestį į 8 klases: pirmoji klasė mokėjo po 0,5 lito, o aštuntoji klasė — po 2 litus per savaitę. Bedarbio pašalpą galėjo gauti tie, kurie turėjo dvejų metų profsąjungos nario stažą; po trejų metų prisidėdavo 6% priedas. Esant tokiai pašalpų teikimo tvarkai, atvykę iš Lietuvos bedarbiai jų gauti negalėdavo, todėl iš atvykusiųjų mažai kas stovavo į profsąjungas.

Plačią vadovavimo Klaipėdos krašto darbo žmonių ekonominei kovai programą paruošė LKP Klaipėdos krašto komitetas. 1930 m. vasario mėn. įvykusiame komiteto posėdyje buvo nutarta, kad Klaipėdos krašto partinė organizacija privalo betarpiškai vadovauti ekonominei darbininkų kovai, rūpintis, kad būtų steigiami fabričių komitetai, nes „tik vadovaudama ekonominei kovai greta politinės kovos, LKP Klaipėdos organizacija išplės savo įtaką darbininkų masėse, o tai padės padidinti partijos įtaką visose darbininkų organizacijose“³¹. LKP Klaipėdos krašto komitetas pareikalavo, kad komunistai imtųsi vadovauti streikams ir kad dar iki streiko paskelbimo būtų sudaromi streikų komitetai.

Pirmaisiais metais po fašistinio perversmo darbininkų judėjimas Klaipėdoje kiek atslūgo. 1927—1930 m. kasmet įvykdavo po vieną streiką. Siekdami sužlugdyti Klaipėdos uosto darbininkų streiką (1930 m. gruodis), firmos vadovai atgabeno streiklaužių iš Kretingos, bet šie dėl žemo uždarbio nesutiko dirbti. Tuomet išnaudotojai paprašė darbo jėgos iš Bajorų kalėjimo administracijos, kuri pakrovimo ir iškrovimo darbams atsiuntė kalinius. Vis dėlto uosto darbininkų streiko metu savininkai patyrė didelių nuostolių, nes laivus iškrauti siuntė į Liepojos uostą, o iš ten prekes gabeno traukiniais, be to, už laivų prastovėjimą mokėjo dideles baudas. Uosto darbininkai streiką laimėjo³².

1931 m. streikų skaičius žymiai išaugo. Žurnalas „Priekalas“, apibūdindamas streikų judėjimą Klaipėdoje, pabrėžė, kad „...streikai darėsi vis plačiau organizuoti, kovingesni“³³. 1931 m. pradžioje iš karto strei-

³⁰ PA, f. 77, ap. 13, b. 1, l. 5, 6.

³¹ Balsas, 1930.V.25.

³² CVA, f. 56, ap. 1931, b. 2, l. 22; A. Gaigalaitė, min. veik., p. 68, 80.

³³ Priekalas, 1931, Nr. 6, p. 250.

kavo net 8 lentpiūvių darbininkai — iš viso 1200 žmonių. Šis streikas buvo laimėtas tik iš dalies. Darbininkus apgavo socialdemokratų lyderiai, prikalbėję perduoti konfliktą „trečiųjų teismui“ spręsti. „Trečiųjų teismas“ leido fabrikantui, — pranešė „Priekalas“, — sumažinti darbininkų darbo užmokestį ne 20%, kaip norėjo savininkas, o tik 15%. Šitaip „apgynė“ darbininkų reikalus „trečiųjų teismas“, kuriam jie patikėjo ir netesė streiko iki galo“³⁴.

Tų pačių metų lapkričio 2 d. pradėjo streiką visos Klaipėdos medžio pramonės apdirbimo darbininkai — 2000 žmonių. Darbininkai kovojo prieš kapitalistų mėginimą vėl sumažinti darbo užmokestį. Lentpiūvių savininkai bandė užverbuoti iš kitur streiklaužių, bet šie pabūgo darbininkų solidarumo ir nestojo dirbti. Savininkai mėgino spirtis. Streikas baigėsi tik tai gruodžio 7 d. daline darbininkų pergale³⁵.

1932 m. įvyko streikai Naftalio lentpiūvėse, alaus bendrovėje; streikavo statybos darbininkai.

1929—1934 m. Lietuvoje įvyko 222 streikai, iš jų 17 — Klaipėdos krašte. Pagal streikų skaičių Klaipėda užėmė antrąją vietą po Kauno miesto³⁶.

3. Darbininkų streikų judėjimas 1934—1939 m.

Nuo 1934 m. Klaipėdos krašte hitlerininkų veikla darėsi vis platesnė. Lietuvos fašistų valdžia oficialiai jos neskatino, tačiau, pažeisdama Klaipėdos krašto autonomiją, persekiojo visas pažangias organizacijas, o hitlerininkų veiklai iš esmės netrukdė. Tai sudarė palankias sąlygas jiems įsigalėti. Ypač didelį pavojų profsąjungų veiklai kėlė socialdemokratų vadų suartėjimas su hitlerininkais. Dėl to komunistams reikėjo sustiprinti kovą prieš socialdemokratų vadų įtaką profsąjungoms, jų bendradarbiavimą su hitlerininkais.

LKP CK, 1934 m. lapkričio 16 d. posėdyje svarstydamas klausimą apie Klaipėdos krašto profsąjungų darbą, numatė, kad LKP Klaipėdos krašto organizacijos nariai ir komjaunuoliai turi įstoti į reformistines profsąjungas, patraukti jose esančius darbininkus į savo pusę, sukurti iš jų profsąjunginius ratelius ir, remdamiesi šiais rateliais, sudaryti profsąjungų opoziciją prieš reformistus. Kartu CK ragino kovoti prieš Lietuvos fašistų mėginimus likviduoti profsąjungas ir prieš Hitlerio agentus jose. Buvo siūloma į šią kovą įtraukti eilinius profsąjungos ir socialdemokratų partijos narius, organizuoti komitetus už laisvą profsąjungų

³⁴ Ten pat.

³⁵ Baltijos aidas, 1932.XI.4, 11.

³⁶ A. Gaigalaitė, min. veik., p. 74.

veiklą Klaipėdos krašte. LKP CK taip pat pabrėžė, kad reikia sustiprinti komunistų veiklą Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijime ir vadovavimą jam bei atskiroms sekcijoms paimti į savo rankas³⁷.

Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijimas — tai lietuvių buržuazijos 1930 m. įkurta lietuvių miesto bei kaimo darbininkų ir smulkiųjų amatininkų organizacija, veikusi iki to laiko, kol 1939 m. hitlerinė Vokietija okupavo Klaipėdos kraštą. Šios organizacijos vadovai, valdžios statybiniai, siekė atitraukti darbo žmones nuo tikros kovos prieš išnaudotojus, stengėsi pakirsti darbininkų klasinį solidarumą. Jie ne kartą talkininkavo policijai ir žvalgybai, padėdami persekioti komunistų įtakoje esančius darbininkus. Per pagalbinę organizaciją — „Kultūros židinį“ — susivienijimas skiepijo savo nariams buržuazinio nacionalizmo idėjas — „lietuvišką tautinę dvasią“, kurstė darbininkus lietuvius prieš darbininkus vokiečius. Darbininkų ir amatininkų susivienijimas valdžios lėšomis leido savo laikraštį „Darbininkų balsas“.

Demaskuodamas tikruosius susivienijimo tikslus, LKP Klaipėdos krašto komitetas 1934 m. sausio mėn. atsišaukime nurodė, jog jis buvo sukurtas tam, kad darbininkus sulaikytų nuo revoliucinės kovos³⁸. Fašistų valdžia, siekdama įtraukti lietuvius darbininkus į susivienijimą, pažadėjo mokėti pašalpą asmenims, netekusiems darbo: vedusiems — kas savaitę po 18 litų ir po 3 litus priedo už kiekvieną vaiką, nevedusiems — po 8 litus.

Nepaisant oportunistinių profsąjungų ir susivienijimo vadovų pastangų slopinti darbininkų revoliucinę iniciatyvą, streikų sąjūdis nerimo. 1934 m. Klaipėdoje įvyko stambus tekstilės darbininkų streikas, kuriam vadovavo komunistai. Tekstilės fabriky savininkai sumanė streiką palaužti gudrumu, apgauti darbininkus. Jie suruošė puotą, nupirko kelias statines alaus, bet darbininkai atsisakė dalyvauti joje ir, ryžtingai veikdami, streiką laimėjo³⁹.

Vasarą streikavo „Ryto“ spaustuvės darbininkai. Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijimo vadovybė pareikalavo nutraukti streiką, bet dauguma darbininkų streikavo toliau. „Ryto“ spaustuvės direkcija priėmė į darbą streiklaužius, bet tai nepadėjo — darbininkai streiką laimėjo.

Netrukus po to sustreikavo Klaipėdos siuvėjai. Susivienijimo vadovybė šio streiko irgi neparėmė.

Rugpiūčio 20 d. Vainšteino geležies dirbtuvėje darbininkai paskelbė streiką, reikalaudami užmokesčio už atidirbtas tris savaites. Susivieniji-

³⁷ PA, f. 77, ap. 17, b. 2, l. 60—62.

³⁸ LKP atsišaukimai, t. III, V., 1964, p. 283.

³⁹ Tiesa, 1934. I.

mo centro valdyba, veikdama išvien su savininku, po penktos streiko dienos iškėlė pasiūlymą apmokėti darbininkams iškart tiktai už vieną savaitę, daug vėliau — už antrą savaitę, o už trečią savaitę visai nemokėti todėl, kad darbininkai streikavo⁴⁰.

Dėl sunkių darbo sąlygų ir žemo darbo užmokesčio rugsėjo 20 d. streikavo Izraelito tekstilės fabriko statybininkai. Sekančią dieną jie išrinko streiko komitetą. Streikuojantieji atsisakė pagalbos iš Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijimo cecho valdybos ir streiką laimėjo⁴¹.

Klaipėdos krašte, skirtingai nuo kitų Lietuvos vietų, buvo stiprios vokiečių darbininkų oportunistinės profsąjungos, reiškėsi lietuvių darbininkų ir amatininkų susivienijimas. Streikams formaliai vadovavo minėtosios organizacijos, tačiau juos paskelbti, komunistų raginami, priversdavo eiliniai darbininkai. Tuomet krašto komunistų organizacija siekdavo vadovavimą streikams paimti į savo rankas.

1935 m. balandžio 24 d. pradėjo streiką Izraelito tekstilės fabriko 400 darbininkų. Jis greitai tapo visuotiniu tekstilės pramonės darbininkų streiku, kuriame dalyvavo 1800 tekstilininkų. Dar prieš streiką darbininkai savo susirinkimuose keldavo reikalavimus kovoti už tai, kad būtų panaikintos baudos, suteiktos apmokamos atostogos, padidintas darbo užmokestis. Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijimo vadovai, matydami, kad streikuojantys darbininkai vadovaujasi tik komunistų nurodymais, griebėsi provokacijos ir pranešė, kad savininkai sutinką patenkinti darbininkų reikalavimus. Taip buvo apgauti streikininkai. Darbininkų ir amatininkų susivienijimo vadovų apgaulė papiktino ne tiktai streikavusius tekstilės pramonės, bet ir kitų šakų darbininkus.

Po šio įvykio Lietuvos fašistų valdžia kitu manevru mėgino atkurti susivienijimo vadovų autoritetą. Fabriky savininkai, remdamiesi krašto direkcijos paliepiamu laikytis Lietuvos vyriausybės pasirašytos tarptautinės sutarties, kuria draudžiamas naktinis moterų darbas, atleido 800 darbininkų. Tačiau sekančią dieną jos vėl buvo įdarbintos, tariamai pareikalavus susivienijimui ir krašto direktorijai, esą, sutikus. Apie tai „Bendras frontas“ rašė: „Tai buvo manevras, kurį panaudojusi, valdyba, fabrikančių remiama, siekė sudaryti įspūdį, jog ji ginanti darbininkų interesus“⁴².

LKP Klaipėdos krašto komitetas streiko metu išleido 4 atsišaukimus, kviesdamas tekstilės fabriky darbininkus solidarizuotis su streikuojančiais Izraelito fabriko darbininkais. Toliau LKP Klaipėdos krašto komi-

⁴⁰ Ten pat, 1934.X.10.

⁴¹ Ten pat, 1934.XI.10.

⁴² Bendras frontas, 1935, p. 10; B. Sudavičius, min. veik., p. 60—61.

tetas kreipėsi į streikuojančius tekstilininkus, ragindamas išrinkti naują streiko komitetą, kuris nebūtų susijęs su Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijimu, o per jį ir su Lietuvos fašistų valdžia. Atsišaukime buvo nurodoma, kad susivienijimas nepadaeda darbininkams streikuoti ir iškovoti laimėjimų, o faktiškai tik siekia sutaikyti darbininkus su darbdaviais⁴³.

Per šį 10 dienų vykusį darbininkų streiką išryškėjo streikuojančiųjų klasinė vienybė bei solidarumas ir apgaulinga, esminiams darbininkų interesams priešiška Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijimo lyderių veikla.

Didelį darbą atliko LKP Klaipėdos krašto organizacija, plėsdama savo veiklą profsąjungų fabriku komitetuose bei Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijime. Darbininkai, veikiami komunistų, ne kartą privertė susivienijimo centro valdybą organizuoti streikus. 1936 m. pradžioje įvyko triukšmingi Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijimo atskirų specialybių skyrių susirinkimai. Ypač aktyvus buvo transporto darbininkų skyriaus susirinkimas, kuriame dalyvavę komunistai demaskavo susivienijimo vadovų skaldytojišką ir antidarbininkišką veiklą, pasmerkė centro valdybos bendradarbiavimą su įmonių savininkais, ragino darbininkus vieningai kovoti prieš darbo užmokesčio mažinimą, reikalauti, kad būtų leista iš kitų Lietuvos vietų atvykusiems darbininkams gauti darbo Klaipėdoje. Į skyrių valdybas buvo išrinkta nemažai kairiųjų pažiūrų darbininkų⁴⁴.

1936 m. streikų judėjimas plito toliau. Sausio mėn. kilo didžiulis streikas medžio apdirbimo pramonėje. Į streiką įsijungė visų lentpiūvių darbininkai — apie 1100 žmonių; jie reikalavo, kad būtų atšauktas darbo užmokesčio sumažinimas 10%, kurį paskelbė savininkai. LKP Klaipėdos krašto komitetas atsišaukimu kreipėsi į medžio apdirbimo pramonės darbininkus ir visus krašto darbo žmones, ragindamas protestuoti prieš kapitalistų vykdomą darbo užmokesčio mažinimo politiką ir kviesdamas lietuvių ir vokiečių darbininkus vienyti bendrai kovai prieš išnaudotojus. „Mes, vokiečių ir lietuvių kalba kalbantys Klaipėdos krašto darbininkai, — skelbė atsišaukimas — norėdami sėkmingai kovoti prieš fašistinį vienybės frontą, turime žūt būt sudaryti proletarinį vienybės frontą.

Mes turime kovoti už vargingųjų interesus, prieš kapitalistinius darbo užmokesčio mažintojus ir išnaudotojus, už laisvą socialistinį Klaipėdos kraštą laisvoje socialistinėje Lietuvoje“⁴⁵.

Bendrų veiksmų idėja susilaukė atgarsio Klaipėdos krašto proletariato tarpe. Kovo mėn., protestuodami prieš dviejų firmų — vokiškos ir lietu-

⁴³ LKP atsišaukimai, t. IV, V., 1963, p. 79—83.

⁴⁴ PA, f. 77, ap. 19, b. 9, l. 30; B. Sudavičius, min. veik., p. 35.

⁴⁵ LKP atsišaukimai, t. IV, p. 206.

viškos — mėginimą sumažinti uosto darbininkų darbo užmokestį, lietuviai darbininkai, komunistų paraginti, stojo į bendrą kovą kartu su vokiečiais darbininkais. Nepaisant krašto gubernatoriaus grasinimų, įvyko bendras lietuvių ir vokiečių 2000 darbininkų susirinkimas, kuriame jie pasisakė už streiko paskelbimą. Uoste darbas sustojo. 19 laivų laukė iškraunami⁴⁶. Tuo metu Klaipėdoje išplatinti komunistiniai atsišaukimai padarė didelę įtaką uosto darbininkams, padėjo jiems susitelkti bendriems veiksams. Matydami darbininkų susitelkimą ir jų ryžtą kovoti, įmonininkai turėjo nusileisti, pažadėję vienerius metus nemažinti darbo užmokesčio⁴⁷.

Remiantis bendru darbininkų frontu, 1936 m. gruodžio mėn. buvo suorganizuotas prekybos uosto darbininkų streikas. Uosto darbininkai streiką laimėjo⁴⁸.

1937 m. hitlerininkams pasisakė paimti Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijimo centro valdybą į savo rankas. Šiai veiklai neprieštaravo Lietuvos fašistai. Valdybos spaudos organui buvo uždrausta rašyti apie lietuvių ir vokiečių darbininkų solidarumą. Nepaisant to, būta darbininkų ir bedarbių masinių veiksmų, kuriuose „...pasireiškė aukštas darbininkų susipratimas, vieningumas ir solidarumas be tautinių skirtumų. Vokiečiai, lietuviai ir kitų tautybių darbininkai kėlė vieningus reikalavimus, bendrai kovojo už jų išpildymą“⁴⁹.

Pablogėjus darbininkų ekonominei padėčiai, streikų buvo daugiau, negu ankstesniais metais. 1937 m. sausio mėn. streikavo Bajorų tekstilės fabriko darbininkai, reikalaujami pakelti darbo užmokestį 30%. Klaipėdos krašto darbininkų ir amatininkų susivienijimo vadovams įsikišus ir susitarus su įmonės savininku, darbininkams pasisakė pasiekti tik 15% darbo užmokesčio priedą. Birželio mėn. streikavo Klaipėdos miesto tekstilės įmonės darbininkai, bet streiką pralaimėjo⁵⁰. Nemažėjo ir bedarbių judėjimas.

1938 m. praėjo nauja streikų banga. Sausio mėn. streikavo Pagėgių geležinkelio stoties kuro sandėlio darbininkai. Gegužės mėn. streikas apėmė celiuliozės fabriko 1030 darbininkų. „Tiesa“ pranešė, kad darbininkai okupavo fabriką, laivai, atplaukę paimti celiuliozės, buvo priversti grįžti tušti⁵¹. Apie šį streiką Klaipėdos apygardos valstybės saugumo policijos pranešime rašoma: „Gegužės paskutinėmis dienomis buvo su-

⁴⁶ Vakarai, 1936.IV.7.

⁴⁷ S. A t a m u k a s, min. veik., p. 62—63.

⁴⁸ PA, f. 77, ap. 26, b. 2, l. 13.

⁴⁹ Partijos balsas, 1937, Nr. 5.

⁵⁰ Tiesa, 1937.VII.10.

⁵¹ Ten pat, 1938.VI.1.

streikavę celiuliozės fabriko darbininkai. Streikavo tikslu gauti didesnį atlyginimą. Po ilgesnių derybų, kuriose dalyvavo abu miesto minėto fabriko direktoriai, direkcijos ir darbininkų atstovai, nutarta darbininkams už valandą pridėti po 5 centus. Be to, darbininkai reikalavo sumokėti ir už streiko dienas, tačiau fabriko administracija nesutiko. Darbas fabrike vėl pradėtas birželio 1 d., patenkinus visus darbininkų reikalavimus⁵².

Išgąsdinta celiuliozės fabriko darbininkų streiko ir bijodama jo pas save, „Maisto“ direkcija pakėlė darbininkų darbo užmokestį⁵³. Liepos mėn. tris savaites streikavo 700 statybos darbininkų ir streiką laimėjo⁵⁴. 1938 m. rudenį streikavo Klaipėdos geležinkelininkai ir Naftalio lentpiūvės 350 darbininkų⁵⁵. Dėl darbo užmokesčio padidinimo kovojo Tauralaukio plytinės darbininkai; jų reikalavimai buvo patenkinti⁵⁶.

Darbininkų judėjimas nesumažėjo ir 1939 m., nors jį pradėjo dar labiau persekioti nauja Klaipėdos krašto direktorija. Po 1938 m. gruodžio mėn. rinkimų į krašto seimelį šioje direktorijoje absoliučią daugumą turėjo hitlerininkai.

1939 m. pradžioje įvyko streikai Fainbergo tekstilės fabrike. Šio fabriko darbininkai reikalavo pakelti darbo užmokestį 15%, bet hitlerininkai sugebėjo streiką užgniaužti. Izraelito tekstilės fabrike stiprėjo darbininkų nepasitenkinimas hitlerininkų veikla⁵⁷. 1939 m. pradžioje Klaipėdos krašto darbininkams buvo įvestos darbo knygutės kaip hitlerinėje Vokietijoje. Jas gauti turėjo teisę tik tie darbininkai, kurie Klaipėdos krašte buvo išdirbę ne mažiau kaip dvejus metus, o negavusieji privalėjo kraštą apleisti⁵⁸. Be darbo knygutės niekas neturėjo teisės priimti į darbą. Šiuo patvarkymu hitlerininkai siekė sumažinti bedarbių skaičių ir užkirsti kelią lietuvių darbininkams atvykti į Klaipėdos kraštą. Iš kitos pusės, buvo siekiama patraukti į hitlerininkų pusę vokiečius darbininkus. Tiems, kurie rėmė hitlerininkus, buvo duodamas geresnis darbas.

Tai buvo paskutinės Lietuvos buržuazijos valdymo dienos Klaipėdos krašte. 1939 m. kovo 22 d. hitlerinė Vokietija jį okupavo. Nuo pirmosios dienos buvo uždrausta profsąjungų bei kitų darbininkų organizacijų veikla. Prasidėjo juodas hitlerinės okupacijos laikotarpis.

⁵² CVA, f. 56, ap. 5, b. 2470, l. 257; Lietuvos TSR istorijos šaltiniai, t. IV, V., 1961, p. 673.

⁵³ Tiesa, 1938.VI.15

⁵⁴ Ten pat, 1938.X.15.

⁵⁵ Ten pat, 1938.XI.15.

⁵⁶ Ten pat, 1938.VII.15.

⁵⁷ Ten pat, 1939.II.15.

⁵⁸ V. Kancevičius, min. str., Tarybinė Klaipėda, 1958.VI.22.

Išvados

Apie darbininkų judėjimą Klaipėdos krašte, kaip ir visoje Lietuvoje, akivaizdžiai bylojo streikai, kuriuos organizuojant, aktyviai dalyvavo profsąjungos.

Per Lietuvos buržuazijos valdymo laikotarpį (1923—1939) Klaipėdos krašte, turimais duomenimis, kurie, suprantama, ateityje gali būti patikslinti, įvyko 49 darbininkų streikai.

Streikų skaičius Klaipėdos krašte 1923—1939 m.⁵⁹

Streikų pobūdis ir jų analizė	1923—1926 m.	1927—1933 m.	1934—1939 m.	Iš viso
Iš viso streikų	11	18	20	49
jų tarpe visuotinių	2	—	1	3
Pralaimėję streikai	6	9	8	23
Streikai, kėlę ekonominius reikalavimus	5	12	13	30
Streikai, kėlę ekonominius bei politinius reikalavimus	6	6	7	19
Streikai pagal pramonės šakas:				
uoste	4	4	3	11
medžio apdirbimo	2	5	1	8
tekstilės	1	2	7	10
celiuliozės	1	5	2	8
poligrafijos	1	—	1	2
kitos pramonės šakos	2	2	6	10

Jų tarpe didžiausią vietą užėmė ekonominiai streikai (30). Tai paaiškina tu, kad darbininkų judėjime dominavo oportunistinė Klaipėdos krašto socialdemokratų partija, visomis priemonėmis trukdžiusi stiprėti komunistų įtakai, siekusi atitraukti profsąjungas nuo nuoseklios revoliucinės kovos, skaldžiusi darbininkų judėjimą.

Klaipėdos krašto komunistų organizacijos veikla, stiprinant įtaką profsąjungose, kaip ir apskritai darbininkų judėjime, labai pasunkėjo, Hitleriui atėjus į valdžią Vokietijoje. Komunistams teko kovoti, viena, prieš Lietuvos fašistų vykdomus profsąjungų veiklos apribojimus bei revoliucionierių persekiojimus, antra, prieš hitlerininkų įsigalėjimą krašte, jų kurstomas nacionalistines nuotaikas bei nesantaiką tarp lietuvių ir

⁵⁹ Komunistas, 1923, Nr. 4, p. 137—138; Lietuvos ūkininkas, 1924.III.11—17; Rytas, 1924.IV.23; 1924.V.15; Tiesa, 1925.VII.5; 1925.XI; Darbininkų atstovas, 1926.XII.19; CVA, f. 56, ap. 1931, b. 2, l. 22; Priekalas, 1931, Nr. 6, p. 250; Baltijos aidas, 1932.XI.4; Tiesa, 1934.I; 1934.X.10; 1934.XI.10; PA, f. 77, ap. 19, b. 9, l. 30; ap. 26, b. 2, l. 13; Tiesa, 1937.VII.10; 1938.VI.1; CVA, f. 56, ap. 5, b. 2470, l. 257; Tiesa, 1938.VI.15; 1938.X.15; 1938.XI.15; 1938.VII.15; 1939.II.15.

vokiečių darbininkų. Tai trukdė krašto komunistų organizacijai pasiekti, kad Klaipėdos krašto profsąjungos taptų revoliucinėmis darbininkų organizacijomis.

К ВОПРОСУ О РАБОЧЕМ ЗАБАСТОВОЧНОМ ДВИЖЕНИИ В КЛАЙПЕДСКОМ КРАЕ (ЯНВАРЬ 1923 г.—МАРТ 1939 г.)

К. АДОМОНИС

Резюме

В статье дается обзор рабочего забастовочного движения в Клайпедском крае в период правления буржуазии в Литве и рост влияния Коммунистической партии Литвы на профсоюзное движение.

Рабочее движение в Клайпедском крае, как и во всей Литве, проявлялось в забастовках, активное участие в которых принимали профсоюзы.

В рассматриваемый период в Клайпедском крае состоялось, по имеющимся данным, 49 рабочих забастовок. Среди них по численности выделялись экономические выступления рабочих, поскольку в рабочем движении края доминировала оппортунистическая партия социал-демократов. Всеми доступными ей средствами она стремилась расколоть рабочее движение, помешать росту влияния Коммунистической партии Литвы в профсоюзах, отвлечь рабочих от последовательной революционной борьбы.

С приходом Гитлера к власти в Германии деятельность коммунистической организации Клайпедского края осложнилась. Коммунистам пришлось одновременно действовать не только против литовских фашистов, стремившихся к ограничению профсоюзной деятельности и преследовавших революционеров, но также и против гитлеровцев, пытавшихся любыми средствами утвердиться у власти, насаждавших националистические настроения, вражду между рабочими литовцами и немцами. Создававшаяся обстановка затруднила деятельность КП Литвы, направленную на то, чтобы профсоюзы стали революционными рабочими организациями.